

////////////////////////////////////

**DE BIBLIOTHEEK: EEN DERDE
PLEK ALS TWEEDE THUIS**

**Inspiratiedag – Brussel: 18 februari
2019 / 15.03.2019**

////////////////////////////////////

INHOUD

1	context.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2	betekenisvol verbinden.....	3
3	De bibliotheek als inclusieve derde plek.....	3
4	De bibliotheek als sociale infrastructuur	4
5	De bibliotheek als sociale infrastructuur	4
6	De bibliotheek als DNA van de lokale gemeenschap	5

1 UITGANGSPUNT

De derde plek is de plek waar je verblijft als je niet thuis of op het werk bent. Derde plekken zijn dan ook vaak publieke ruimtes. Belangrijk aan die plekken is dat we er ons veilig en thuis voelen, dat ze relevant zijn voor ons en dat ze gratis zijn. De bibliotheek de derde plek bij uitstek, maar hoe zorg je ervoor dat dit voor iedereen zo is? Dat was het uitgangspunt van de inspiratiedag 'de bibliotheek: een derde plek als tweede thuis'.

2 BETEKENISVOL VERBINDEN

De bib als derde plek is een van de speerpunten uit de visietekst bovenlokaal bibliotheekbeleid die ook op deze inspiratiedag werd voorgesteld. In opdracht van Vlaanderen vormt de cel bovenlokaal bibliotheekbeleid een sectorspecifiek kennis- en expertisecentrum dat (cross-) sectorale verbindingen maakt om bibliotheken in hun ontwikkelpotentieel te adviseren en te ondersteunen. Ze werkt daarvoor in dialoog met bibliotheken en diverse partners. Als professioneel knooppunt tussen beleid en sector deelt het kennis en expertise vanuit een helicoptervisie. Betekenisvol verbinden staat daarbij centraal. Dit vertaalt zich in de inbedding in visie, missie en doelstellingen van het departement CJM, in een visie op bibliotheekbeleid met grote openheid naar buiten en in het opvullen van leemtes in de sector. Regie en expertise zijn de sleutelwoorden en de ambitie is opgebouwd rond vier fundamenteën: optimale schaalgrootte, professionalisering, zichtbaarheid en transversale prioriteiten. Die zijn hertaald naar pijlers waarbinnen de werking concreet vorm krijgt. De derde plek vindt haar plaats onder de pijler 'vinden en verbinden', waarbij het bovenlokaal bibliotheekbeleid de inbedding van de bibliotheken in de lokale gemeenschap en hun ontwikkeling tot vanzelfsprekende plekken voor ontmoeting en debat ondersteunt.

3 DE BIBLIOTHEEK ALS INCLUSIEVE DERDE PLEK

Els Keytsman benadert de bibliotheek als derde plek vertrekkende vanuit de maatschappelijke thema's waarmee ze via haar professionele achtergrond nauw verbonden is (als voormalig directeur van Vluchtelingenwerk Vlaanderen en huidig codirecteur bij Unia). Zij pleit voor een inclusieve bibliotheek waar IEDEREEN welkom is (ongeacht sociale achtergrond, migratie-achtergrond, handicap ...). Ze toont met een aantal voorbeelden aan dat waar wij denken dat de bibliotheek open, laagdrempelig, toegankelijk, inclusief ... is, er in realiteit vaak nog heel wat fysieke en maatschappelijke drempels moeten worden weggewerkt wat een belangrijk gegeven is om mee te nemen als we de bibliotheek willen positioneren als een thuis.

4 DE BIBLIOTHEEK ALS SOCIALE INFRASTRUCTUUR

Frank Huysmans heeft het over de bibliotheek als sociale infrastructuur. Het is de plaats waar mensen elkaar tegenkomen en ontmoeten, waar een eerste begeleiding bij sociale problemen gebeurt (cfr. asielzoekers, dak- en thuislozen...). Net dat maakt van de bib een sterke plek binnen onze samenleving. Het is een plaats die invloed heeft op het leven, de mens, ons welzijn....

Er is nood aan publieke plekken waar gelijkheid geldt. In die context speelt de bib een belangrijke rol als ontmoetingsplek. Creëer daarom de bibliotheek niet voor de lokale gemeenschap, maar samen met hen. Net de combinatie van een fysieke locatie, programmering en deskundigheid zorgt voor de evolutie van een ontmoetingsplek naar een derde plek. Het gegeven dat de uitleningen dalen, maar het aantal bezoekers stijgt kan een sterke indicatie zijn voor het groeiend belang van de bibliotheek als derde plek.

5 DE BIBLIOTHEEK ALS RUIMTE VOOR ...

Hoewel het four-spaces model niet nieuw is, het werd ontwikkeld in 2010, is het in Denemarken en ver daarbuiten nog steeds een veelgebruikt model om de verschillende functies van een bibliotheek in kaart te brengen. Het model zorgt ervoor dat er een referentiekader is om de verschillende functies beter te begrijpen en erover te debatteren. Het is dan ook een belangrijk instrument bij het inrichten of herinrichten van bibliotheken. Door de veranderende samenleving met veranderende behoeften van bibliotheekbezoekers verandert ook de rol van de bibliotheek en daarmee het bibliotheekgebouw. In de visie van Jochumsen moet een moderne bibliotheek een combinatie zijn van vier verschillende ruimtes:

- Een ruimte voor inspiratie: een ruimte voor betekenisvolle ervaringen.
- Een ruimte voor leren: De ruimte waar men de wereld kan ontdekken en verkennen. Er is vrije en onbeperkte toegang tot informatie en kennis en een variëteit aan activiteiten, waardoor er voortdurend wordt bijgeleerd en competenties worden verhoogd.
- Een ruimte voor ontmoeting: een ruimte voor ontmoeting zorgt voor ontmoetingen. Ontmoetingen kunnen toevallig zijn (bij het lezen van de krant) of georganiseerd (bij lezingen of debatten).
- Een innovatie ruimte: Een ruimte waar creativiteit en innovatie worden gestimuleerd door toegang tot verschillende media, materialen, workshops, enzovoort.

Hoe een ruimte wordt uitgewerkt, wordt steeds mee bepaald door de behoeftes van de lokale gemeenschap, waardoor de invulling telkens anders is.

6 DE BIBLIOTHEEK ALS DNA VAN DE LOKALE GEMEENSCHAP

Aat Vos had het in een dynamische uiteenzetting over het inzetten van een bibliotheek als derde plek om de leefbaarheid van de stad/het dorp te verhogen en zo bij te dragen aan een vitale samenleving. Waar een publieke ruimte een ruimte zou moeten zijn die toegankelijk is voor iedereen, zien we meer en meer dat ze het territorium worden van wie het zich kan veroorloven om er te zijn. Het is dus belangrijk om in de stad publieke ruimte te scheppen voor iedereen. De sleutel hiervoor zijn de mensen zelf. Zij geven betekenis aan een plek en dus ook aan de bibliotheek. Het DNA van een bibliotheek bestaat hoofdzakelijk uit content (boeken). Het is belangrijk dat we opnieuw naar de context leren kijken, maar dan in relatie met die content. Hoe verhoudt de bibliotheek zich tot de samenleving? Enkel dan kan je plekken maken die bijdragen tot het publieke karakter van een betere samenleving. Belangrijk voor het creëren van een derde plek zijn volgende voorwaarden: ken je publiek, maak een bijzondere plaats die vrij toegankelijk is, zorg voor waardevolle betekenis die toekomstbestendig is, mix programmering, meng commercieel met publiek en prioriteer mentale gezondheid. Daarmee maak je het dorp/de stad weer tot de plek voor iedereen: informeel, toegankelijk, persoonlijk en inclusief. Een betere plek dan thuis, kortom Een Derde Plek.

De presentaties over het bovenlokaal bibliotheekbeleid en van Frank Huysmans en Henrik Jochumsen vind je terug op onze website: <https://cjsm.be/cultuur/themas/openbare-bibliotheken/inspiratiedag-de-bibliotheek-een-derde-plek-als-tweede-thuis>. Daar vind je ook een filmpje met een samenvatting van het verhaal van Aat Vos.

